AVKP actueel

Nr. 23, november 2007

Tweemaandelijkse ledenbrief van de Archeologische Vereniging Kempen– en Peelland
AWN afd. 23

Correspondentieadres en verenigingsruimte
Deken van Somerenstraat 6, 5611 KX Eindhoven, tel. 040 – 238 65 92, awnafdeling23@wanadoo.nl

Redactie
Roel Postma, tel. 040 – 241 25 70, r-postma@chello.nl (regioberichten)
Ellen van der Steen tel. 040 – 291 08 55, evandersteen@hetnet.nl (eindredactie en layout)
Peter Seinen en Tonnie van de Rijdt (redactieleden)

ACTIVITEITENKALENDER

NOVEMBER

di 20 Lezing Mesolithisch leefproject Flevoland door Diederik Pomstra 't Oude Slot*
za 24 AVKP-excursie Limes*
za 25 Studiedag Middeleeuws Aardewerk door AWN, Den Bosch

DECEMBER

Geen agendapunten

JANUARI 2008

ma 14 Cursus archeologie en gemeentelijk beleid (1): wettelijke kaders
wo 16 Nieuwjaarsborrel AVKP
ma 28 Cursus archeologie en gemeentelijk beleid (2): Het archeologisch beleid

*Over de activiteiten met een ster ***** staat verder in dit nummer meer informatie. De onderstreepte woorden bevatten een internetlink.*

AVKP-ACTUEEL VANAF 2008 VERZONDEN PER EMAIL

Om kopieer en verzendkosten te besparen willen we AVKP-actueel vanaf 2008 per email versturen. Daarom vragen we alle leden die de ledenbrief momenteel per post ontvangen actie te ondernemen. Zij ontvangen hiervoor een antwoordkaart

Leden die de ledenbrief momenteel al per email ontvangen hoeven niks te doen.

CURSUSSEN, LEZINGEN EN EXCURSIES

Excursies

Op 24 november gaan we op excursie naar enkele zichtbaar gemaakte overblijfselen van de Romeinse rijksgrens. Onder andere: een Romeinse mijlpaal, een tentoonstelling in Rijswijk (bij Den Haag), Drive-in museum Woerden, een wachttoren. Je kunt je opgeven kan via email w.vd.wijdeven@eindhoven,nl, telefonisch (040-2386586) of via het opgaveformulier op het prikbord in de werkruimte. Deelnemers krijgen van te voren bericht over tijden, kosten, vervoer en het defintieve programma. Informatie: Nico Arts of Willemien van de Wijdeven.

Cursussen

Studiedag "Middeleeuws Aardewerk".

Vanwege overweldigende belangstelling in 2006 organiseert de Commissie Deskundigheids-bevordering van AWN op 25 november opnieuw een studiedag Middeleeuws Aardewerk, dit keer in 's-Hertogenbosch.

Activiteitenkalender

De activiteiten-kalender is deze keer wat langer dan anders en geeft al een kijkje in 2008. De wekelijkse update hangt ook op het prikbord in het Archeologisch Centrum.

		November		November		November/Dec.		December
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	46		47		48		49	
Ma	12		19		26		3	
Di	13		20		27		4	
Wo	14		21	Activiteitencommissie	28		5	
Do	15		22		29		6	
Vr	16		23		30		7	
Za	17		24	AVKP excursie	1		8	
Zo	18		25	Brab Gen aardewerk	2		9	

Werkavonden
Vergaderingen
Excursie / veldloop
Cursus / lezing
Veldwerkdata
Feesten & borrels
Feestdagen

		December		December		December		Dec./Januari
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	50		51		52		1	
Ma	10		17		24		31	Oudejaarsdag
Di	11		18		25	Kerst	1	Nieuwjaarsdag
Wo	12		19	Bestuursvergadering	26	Kerst	2	
Do	13		20		27		3	
Vr	14		21		28		4	
Za	15		22		29		5	
Zo	16		23		30		6	

		Januari		Januari		Januari		Januari/Feb.
	Wk		Wk		Wk		Wk	
	2		3		4		5	
Ma	7		14	deel 1 cursus A&GB	21		28	deel 2 cursus A&GB
Di	8		15		22		29	
Wo	9		16	Nieuwjaarsborrel	23		30	
Do	10		17		24		31	
Vr	11		18		25		1	
Za	12		19		26		2	
Zo	13		20		27		3	

A&GB: Archeologie en gemeentelijk beleid

VELDWERK

Opgraving Gagelbosch uitgesteld
De opgraving van het kasteel Gagelbosch, die in oktober zou beginnen, is uitgesteld. De reden is dat de sloop van de bebouwing is gestaakt. Wanneer de opgraving wel doorgang zal vinden is nu nog niet bekend.

Veel werk op woensdagavond
Tijdens de vrijwilligersavonden op woensdag gonst het in het Archeologisch Centrum Eindhoven van de aktiviteiten. Er is dan ook heel veel te doen. Er wordt vooral gewerkt aan het vele vondstmateriaal dat tijdens de opgraving van het 18 Septemberplein in Eindhoven (Woenselse Poort en stadsgracht) is verzameld. Het gaat om tienduizenden voorwerpen. Ze zullen komende maanden worden gewassen, gesorteerd, genummerd en geinventariseerd. Als dit allemaal klaar is kunnen we potscherven gaan passen.
Vrijwilligers zijn en blijven welkom.

Nico Arts

UIT DE REGIO

Mastbos Bladel
De provincie oordeelt dat het gedeelte van het plan gelegen binnen de bebouwde kom mag worden vrijgegeven voor verder onderzoek. Dit op basis van booronderzoek dat is verricht in dat deel van het plan dat aansluitend is gelegen buiten de bebouwde kom. Daar bevindt zich een esdek dat nog niet in kaart is gebracht. De initiatiefnemer heeft er echter mee ingestemd dat er aanvullend booronderzoek wordt verricht.

Blauwe Knoop Hoog-Casteren
In het beekdal van de Aa heeft een proefsleuvenonderzoek plaats gevonden in slechts 10% van het plangebied. Ter plaatse worden helofytenfilters aangelegd door het waterschap en daarvoor is een ontgrondingsvergunning vereist.

De provincie acht het niet noodzakelijk dat er behoorlijk bureauonderzoek plaatsvindt. Evenmin vindt zij archeologische begeleiding zoals geadviseerd door ACVU-HBS nodig. De gebruikelijke onderzoekscyclus wordt hiermee niet doorlopen. De gegroeide praktijk van onderzoek in beekdalen noch het protocol beekdalen zoals recent door RACM gepubliceerd worden niet gerespecteerd..

Biestheuvel Hoogeloon
Grenzend aan een AMK-terrein wordt een landgoed ontwikkeld. Het archeologisch onderzoek vertoont gebreken, hetgeen door provincie wordt onderschreven. Vervolgens is er een dubbelbestemming archeologische waarden in het bestemmingsplan opgenomen. Eerst nadat wel behoorlijk archeologisch onderzoek is verricht, mag de beoogde bestemming worden gerealiseerd.

Ecologische verbindingszone Kleine Beerze, deeltraject Den Aard-Molenbroek.
Dat is de titel van een cultuurhistorische verwachtings- en advieskaart opgesteld door RAAP in opdracht van Waterschap De Dommel. Doel het in een vroeg stadium vaststellen van de verwachte archeologische waarden. Per deelgebied zijn verwachtingszones beschreven. Het gaat om watermolenbiotopen, beekovergangen, afvaldumps, rituele deposities en sporen van delfstoffenwinning. Een archeologische begeleiding wordt aanbevolen. Tevens geeft het rapport adviezen gericht op ontsluiting van cultuurhistorische resten als de 'Kaboutersberg', de bijbehorende weg, Klokkenkuil, en een mogelijke beekovergang. Aanbevolen wordt om nieuwe functies in de directe de omgeving af te stemmen op de beschreven 'ziel' van het landschap. Voor de voormalige molenvijver nabij Den Heuvel wordt vvorgesteld deze te benutten als retentiebekken annex schaatsvijver. Voor het eeuwenoude Loons Bos, met bijbehorende relicten

uit 16de eeuw, wordt de exclusieve natuurfunctie als te beperkt beschouwd. Er is voorgesteld het gebied te waarderen als cultuurhistorisch waardevol. Bij de plannen zijn betrokken de gemeenten Bladel en Eersel, Loons Heem (Hoogeloon) en heemkundevereniging De Hooge Dorpen (Vessem).

Natuurontwikkeling Bladel.

In de klankbordgroep visievorming Goorloop/ Dalemsstroompje is cultuurhistorie (zoals gebruikelijk) niet vertegenwoordigd. Milieuvereniging Bladel wel. Zij heeft aandacht gevraagd voor diverse cultuurhistorische waarden in beide beekdalen alsook voor een in een vroegtijdig stadium betrekken van bekende en te verwachten archeologische waarden. Wordt vervolgd.
Bart Beex (correspondent)

Heemkundevereniging De Hooge Dorpen presenteert nieuw boek.

Op zondag 7 oktober werd in het gemeenschapshuis De Leenhoef op feestelijke wijze het Knegselse boek “Als het regent zetten we ‘d’n tôore’ binnen” gepresenteerd. Zo’n 250 mensen woonden de presentatie bij. De schrijvers Mia Geerts-van Dooren, Riek van Ham-Gijbels, Frans Klaasen en Mat Theunissen werden geïnterviewd door Rita Warnawa (Kempen TV). Enkele personen die bijgedragen hadden aan de tot standkoming van het boek kregen vervolgens een exemplaar aangeboden door de voorzitter van de heemkundevereniging, Jo van de Biggelaar.

Het boek beschrijft in woord en beeld de veranderingen die in Knegsel optraden in de periode vanaf 1900 tot nu. Het boek telt 335 pagina’s en 254 foto’s en afbeeldingen. Archeologisch onderzoek komt slechts zijdelings ter sprake. Grootschalige ingrepen in het oorspronkelijke landschap door wegenaanleg, ontginning en ruilverkaveling worden uitvoerig beschreven.

Het boek is de komende weken nog te bestellen voor 15 Euro (+verzendkosten) bij Riek van Ham (Het Groen 36A 5511 AE Knegsel, tel. 040-2051667) en Mia Geerts (Hoekdries 4 5511 KS Knegsel, tel. 0497-512818). Ook via internet is bestelling mogelijk (www.heemkundevereniging.nl).
Mat Theunissen (correspondent)

Mierlo, Luchen

Maandag 5 November is een proefsleuven onderzoek aangevangen in het uitbreidingsgebied Luchen ten noordwesten van de dorpskern van Mierlo, dat enige tijd gaat duren. Tot nu toe zijn proefsleuven gegraven in en bij oude beekdalen. In een later stadium wordt vlakbij de weg Luchen gegraven, waar oude hoeven gestaan hebben.
Kees van Baaren (correspondent)

Aantasting beschermd archeologisch terrein Oostelbeers

In een perceel gelegen binnen het archeologisch monument De Oude Toren in Oostelbeers, eigendom van de gemeente Oirschot, zijn tot diep in de ondergrond brede grachten gegraven ter wering van "hangjongeren' op het terrein. Dit met toestemming van de gemeente. Betrokken gemeenteambtenaar was niet op de hoogte van de bescherming van dit gebied. De gemeente geeft dit ruiterlijk toe en zoekt nu uit hoe verder moet gaan.

De verwachting lijkt gerechtvaardigd dat de aandacht voor archeologische waarden binnen het ambtelijk apparaat is toegenomen. Oirschot maakt deel uit van de groep van Kempengemeenten die streeft naar een gemeenschappelijk beleid op het vlak van cultuurhistorie.
Bart Beex (corresspondent)

Hooge Mierde: middeleeuws spektakel

Geïnspireerd door de resultaten van eigen opgravingen in het uitbreidingsplan De Leeuwerik organiseert Heemkundegroep De Mierden volgend jaar een middeleeuws spektakel, waarbij Hooge Mierde in zestiende eeuwse sfeer wordt gehuld met een markt, een historische processie en een fietstocht. In de plaatselijke kerk is momenteel een tentoonstelling van de gevonden voorwerpen te bezichtigen. Half oktober 2008 is het middeleeuws spektakel gepland en zal plaatsvinden tussen de vindplaats en de kerk aan de Floreffestraat.
(via Bart Beex)

Uden-Noord

Het door Archol uitgevoerde proefsleuven-onderzoek op Uden Noord (locatie ziekenhuis) is inmiddels afgerond. De hoge verwachtingen die er vooraf waren zijn meer dan waargemaakt. Verspreid over het ruim 10 hectare grote centrale gedeelte van het terrein is nu al reeds een tiental goed geconserveerde huisplattegronden uit de IJzer- en Romeinse tijd aangetroffen, terwijl aan de oost zijde van het plangebied nog eens een groot cluster IJzertijdsporen blijkt te liggen. Momenteel is

men bezig met de uitwerking van het onderzoek. Het is de bedoeling dat het rapport inclusief selectieadvies op 1 december a.s. bij de opdrachtgever ligt.

Uden, Hoogveld-Zuid

De komende jaren wordt aan de oostkant van Uden een groot nieuw bedrijventerrein ontwikkeld. Dit plangebied met de naam Hoogveld-Zuid omvat in totaal 34 hectare waarvan er circa 4 onderzoeksplichtig zijn. In week 45 zal RAAP daar een booronderzoek gaan verrichten.
Verder verwacht RAAP dat er in een bepaald gedeelte van het vrijgestelde gebied toch vindplaatsen van jager- verzamelaars aanwezig kunnen zijn. Met de opdrachtgever (gemeente) zijn zij overeen gekomen om daar een oppervlaktekartering te gaan uit te voeren.
Goof van Eijk (correspondent)

VERSLAG ARCHEOLOOP IN EN OM UDEN

Het is zondagmorgen 21 oktober kwart over negen als we voor het klooster van de zusters Birgittinessen in Uden staan. De zusters behoren tot een contemplatieve orde die in 1713 naar Uden kwam en ze leven in strenge afzondering. Onze vroege komst hier stelt ons in de gelegenheid een bezoekje te brengen aan de kerk die net opengaat voor de mis van half tien. Het is geen geweldige schoonheid die ons te wachten staat maar de sfeer is bijzonder, zeker als je een glimp opvangt van een Brigittines met haar bijzondere hoofddeksel dat bestaat uit witte tuigjes met op de knooppunten rode knopen en verwijst naar de doornenkroon van Christus.

Weer buiten is Jenny er met een kofferbak vol koffie. Heerlijk voor we van start gaan op dit grauwe ochtenduur.

Samen met Carel en Johan werd de wandeling voorgelopen en georganiseerd en een korte syllabus samengesteld. We zijn met 13 wandelaars en er wacht ons een tocht met natuur-, aardkundige-, heemkundige- en archeologische elementen en zelfs religieuze aspecten. We hebben alles bijeen ruim 6 uur gelopen en heerlijk op ons gemak stilgestaan bij al het moois uit de Udense omgeving. De ‘Udense breuk” op de grens van de Peelhorst (hoog en nat) en de Peelslenk (laag en droog) en we kunnen allemaal uitleggen hoe dat zit met die wijstgronden.

Gelukkig liep Ad Smulders uit Someren mee. Hij is 91 jaar en reuze vitaal want hij liep de om en nabij 18 kilometer vrijwel steeds voorop en wist veel te vertellen over geologie en water, want dat is vroeger zijn werkterrein geweest.

Daarna liepen we over en door de Bedafse Bergen, ontstaan uit heidevelden die door overbegrazing en afplaggen aan het stuiven zijn geraakt. Eiken hakhoutwallen moesten dit voorkomen maar werden zelf bedolven en groeiden er weer bovenuit.

Na een lunchpauze in het bezoekerscentrum van Slabroek kwamen we langs de plek waar in 1922 een Gallo-Germaans urnenveld werd blootgelegd. Door mooi kleinschalig landschap, lopend langs onder meer de beoogde locatie van een nieuw regionaal ziekenhuis (waar we de inmiddels weer toegedekte proefsleuven zagen van onderzoek naar Romeinse bewoningsresten) geraakten we weer in Uden, waar we stilstonden bij de contouren –aangegeven in de bestrating- van de oude St. Petrus kerk uit de 13e eeuw. Daarna liepen we langs de “landmark” van Uden: de huidige St. Petruskerk uit 1890 van architect Carl Weber. Mooi is anders; indrukwekkend is ie wel.

Het was plezierig en afwisselend wandelen en het bleef gelukkig droog. Op naar de volgende Archeoloop met weer nieuwe ontdekkingen uit de eigen omgeving.

Herbert Vorwerk

VAN DE LEESTAFEL EN LEESPLANK

Archeoloop

Als lid heb je er weer een activiteitskeuze bij, deelname aan een Archeoloop. Het is een niet bestaand woord en bij het opzoeken bleek dat Van Dalen en Google en Winkler Prins een brede betekenis aan het woord archeologie geven. Mijn geweten werd hierdoor gerust gesteld omdat ik de afbakening Archeologie, Heemkunde en Algemene Geschiedenis een zeer moeilijke vind maar er nu ook een loopje mee mag nemen. In de samenstelling van de bibliotheekcollectie speelt dit wel een rol.

Een archeoloop is een wandeling over een historisch boeiend terrein. De organisatie is in handen van een van de leden en wisselt per keer. Het plan is dat van elke wandeling een route-gebied- en gebeurtenisbeschrijving komt. In de bibliotheek komt dan een exemplaar ter ter inzage en een voor het gebruik van de leden. De verslagen komen apart te staan maar vormen een mooie aanvulling op de AWN wandelboekjes die reeds aanwezig zijn.

De eerste wandeling vond 14 juli plaats en onder de naam Aanvallen en verdedigen. Het was een wandeling langs de Verdedigingswerken van Den Bosch in de Tachtig Jarige oorlog. Onderweg hebben we een bezoek gebracht aan de fusilladeplaats bij Kamp Vught. Herbert en Frank hebben het goed voorbereid en fungeerden als reisleider. Ze hebben er een mooie gedocumenteerde wandelgids van gemaakt met veel wetenswaardigheden en kaarten. Voor de echte lezers is er dan nog in de eigen bibliotheek De archeologische streekbeschrijving, een handleiding van Jurgen M Bos AWN Monografieën 4- 1984. Een beschrijving van het basale archeologiewerk.

Tips:
Voor archeolopers, historische ramptoeristen of 80 Jarige Oorlog belangstellenden wil ik attenderen op het boek van Jan Blokker : “Waar is de Tachtig Jarige Oorlog gebleven? Uitgeverij De Harmonie maart 2006.

Voor reizigers wil ik aanbevelen: Antono Maczah: De ontdekking van het reizen. Europa in de vroeg – moderne tijd. Het Spectrum 2001.

De tweede Archeoloop was op 21 oktober en deze ging naar Uden, zie voor het verslag elders. De Wijstgronden de religieuze betekenis van het gebied (Land van Ravenstein) en de “onzichtbare archeologische vondsten van Slabroek en Hengstheuvel/Bitswijk werden aangedaan. Boeken over deze streek zijn er weinig in de bibliotheek.

Tips.

- Tweeduizend jaar Uden door J Heessel. Geschiedkundige bijzonderheden over de heerlijkheid Uden en het Land van Ravenstein. Bundeling van artikelen welke verschenen zijn in het Udens weekblad in de jaren 1973 - 1976.
- De Rakt een stukske Uje, Ad Vrenssen .
- Artikel van Thomas von der Dulk over De prijzige koepelkerken van Carl Weeber in het Noord Brabants Historisch Jaarboek 2005-2006.

Brabantse Wijstgronden in beeld, inventarisatie en verkenning van de aanpak Notitie opgesteld in opdracht van Waterschap De Aa en Staatsbosbeheer en de Brabantse Milieufederatie in sept 2003. www.aaenmaas.nl (pdf bestand)

Veel leesplezier . *Carel van den Boom*

LEZINGEN IN ‘T OUDE SLOT

De Vereniging Archeologische Werkgroep ’t Oude Slot in Veldhoven heeft het volgende het lezingenprogramma opgesteld voor het seizoen 2007/08. Alle lezingen zijn gratis toegankelijk en vinden plaats in ’t Oude Slot en beginnen om 20.00 uur.

2007

Dinsdag 20 november komt Diederik Pomstra vertellen over een mesolithisch leefproject in een natuurgebied in de Flevopolder. In de vier weken die een groepje liefhebbers in hun kamp hebben doorgebracht hebben zij gepoogd het leven van jagers en verzamelaars te leiden, zoveel mogelijk gebaseerd op de materiële cultuur van de mesolithische mensen (8800-5000 v.Chr.).

2008

Dinsdag 15 januari houdt Liesbeth Theunissen (medewerkster van RACM, vroeger ROB) een lezing. Het onderwerp is nog niet bekend.

Dinsdag 19 februari komt Harry van Enckevort (stadsarcheoloog van Nijmegen) verslag doen van de opgravingen van het Romeinse Nijmegen.

Dinsdag 18 maart vertelt Anton Verhagen uit Den Bosch over zijn reis naar mammoetoverblijfselen in Canada.

Roel Postma

VOOR WIE HET GEMIST HEEFT

Landschapsherkenning 10, 13 oktober

Het thema landschapsherkenning werd gepresenteerd door Jan Timmers in de vorm van een uitgebreide lezing, gevolgd door een excursie, in de omgeving van Gemert-Bakel.
Landschapsherkenning beoogt cultuurelementen in het natuurlandschap te herkennen. Deze elementen, zijn nog te zien als greppels, niveauverschillen of heuvels, maar vaak moeilijk te herkennen. Voor deze herkenning is naast een scherp waarnemingsvermogen, een gedegen kennis van de geschiedenis van de omgeving nodig om te voorkomen dat iedere greppel voor een landweer aangezien wordt. Deze vaardigheid kan slechts in een jarenlange praktijk aangeleerd worden, maar is zeker de moeite waard. Hoe lastig het is om deze vaardigheid eigen te maken, werd wel duidelijk tijdens de excursie, waarbij vele cultuurelementen de revue passeerden. Steentijdweg, nog steeds in gebruik.

De excursie was niet alleen leuk voor mensen.

Archeobotanica 24 oktober

Het thema archeobotanica werd gepresenteerd door Jan Peter Pals, verbonden aan de Universiteit van Amsterdam. De afdeling van Jan Peter houdt zich bezig met het determineren van archeologische plantenresten, zoals zaden en stuifmeelpollen. Plantenresten kunnen ons iets vertellen over de leefwijze en de leefomgeving van de bevolking in vroegere tijden. Vaak zijn de plantenresten de beste getuigen.
Omdat deze plantenresten vaak microscopisch klein zijn, kunnen deze in het veld moeilijk herkend worden. Daarom speelt de wijze van bemonstering van het opgravingmateriaal een belangrijke rol en vereist de nodige ervaring. Zelf archeobotanisch onderzoek doen vereist, naast deze ervaring, de vaardigheid en geduld om minutieus microscopisch onderzoek uit te voeren. Voor de ware liefhebber opent dit een nieuwe wereld aan informatie.

SEM-symposium, transgressies in de zuidelijke Nederlanden 3 november

Het gezelschap van de Studiekring Eerste Millennium stelt de traditionele geschiedschrijving van het eerste millennium van onze tijdrekening ter discussie. Haar symposium in Bavel had dit jaar als thema “transgressies”. Transgressies zijn veronderstelde zeespiegelstijgingen die delen van de lage landen deden onderlopen en hiermee onbewoonbaar maakten. In vijf lezingen werd duidelijk dat niet de zeespiegelstijging als oorzaak van deze inundaties gezien kan worden, maar geologische processen als inklinking en afkalving van de bodem, vaak geholpen door menselijk ingrijpen in het landschap, zoals turfwinning of inpoldering. Uiteraard was niet iedereen meteen gewonnen voor deze verklaring. De deelnemers konden terugkijken op een zeer interessante zondag.

Volgend jaar staat het symposium in het teken van dateringtechnieken die toegepast worden in de archeologie. Omdat veel discussies binnen de SEM zich toespitsen op het ter discussie stellen van de “traditionele” chronologie, zal dat thema wel het nodige vuurwerk opleveren. Volgend jaar op 1 november. Mis het niet.

Peter Seinen

ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP VEGHEL: LOPENDE PROJECTEN

Masterplan Aa

Ongetwijfeld heeft men de leden van de archeologische werkgroep langs de oevers van de Aa zien speuren, is het niet live, dan toch wel in het Brabants Dagblad (9-november '07), de Stadskrant Veghel (19 september '07 jaargang 15, nr. 38) of op www.kliknieuws.nl (17-september en 8-november '07). De begeleiding van het Masterplan Aa heeft de afgelopen maanden vele uren van de leden van de archeologische werkgroep gevraagd, was het niet het zelfstandig volgen van de grondwerkzaamheden, dan wel ter assistentie van de professionele begeleiding door het bedrijf Archeological Research & Consultancy (ARC). De tot op heden uitgevoerde werkzaamheden onder begeleiding van ARC aan het talud in het centrum hebben nog niet geleid tot het vinden van restanten van het kasteel Frisselstein; wel een enkele scherf en een fraai fragment van een glazen armband uit de late IJzertijd was het resultaat.

Talud in het centrum

In het gebied tussen de A50 en de Beekgraaf, dat aangemerkt is als een toekomstig moeras-landschap, heeft het graven van de proefsleuven ertoe geleid dat ongeveer de helft van dit gebied voorlopig niet is vrijgegeven voor verdere werkzaamheden. Door het vinden van een mooi intacte eikenhouten paal uit ca. 40 na C. met daaromheen enkele scherven uit dezelfde periode (Romeinse tijd of late IJzertijd) en grondsporen in een van de proefsleuven is men tot deze maatregel gekomen. De ouderdom van het interessante vlechtwerk van houten twijgen in de daarnaast gelegen proefsleuf, moet nog worden bepaald. Het wachten is nog op het rapport van ARC op basis waarvan een besluit zal worden genomen tot: - opgraving van het actueel geblokkeerde gebied, -dan wel conservering van kansrijke vondsten in dit gebied door het nalaten van vergravingen . Als er over gesproken wordt van een mogelijke aanwezigheid van een Romeins erf, roept dit natuurlijk bij de vrijwilligers van onze archeologische werkgroep een grote mate van enthousiasme op.
Tijdens de graafwerkzaamheden voor de aanleg van het fietspad achter het als hoogwaardig archeologisch gebied aangemerkt, achter de Scheifelaar, werd besloten niet dieper te graven dan 10 cm, waardoor de zin van professionele begeleiding verviel.

De zelfstandige begeleiding door de werkgroep met speurwerk gedurende het afschuinen van de oevers, aanpassen van de taluds, afschrapen van de velden en het graven van poelen heeft een scala van individuele scherven van over de verschillende tijdsperiodes (van Paleolithicum t/m Nieuwe Tijd) opgeleverd. De enkele artefacten uit het Paleolithicum en scherven IJzertijd, die op enkele plekken in een redelijke hoge concentratie werden gevonden vragen voor de toekomst verder onderzoek.

Opgraven gevlochten twijgen

Hoogstraat

Actueel worden ook de werkzaamheden voor de aanleg van een nieuw riool in de Hoogstraat gevolgd, wat ook tot een grote hoeveelheid scherven uit in hoofdzaak 17e – 20e eeuw oplevert. Hiermee wordt de belangrijkheid van de "hoge en daardoor droge" uitvalsweg door de tijden heen nog eens bevestigd.

Postkantoor

De gemeente heeft na sterk aandringen van de werkgroep de projectontwikkelaar van de bouw van het appartementencomplex "De Croon" op de plek waar nu het Postkantoor staat, alsnog de verplichting tot archeologisch onderzoek opgelegd. Op basis van eerdere opgravingen bij de renovatie van de Markt en afbeeldingen op historische cartografie moet in die omgeving het kasteel Frisselstein hebben gestaan.

Andere Projecten

De laatste maanden van dit jaar zal de werkgroep het alsmaar drukker krijgen, zoals de assistentie die het zal verlenen aan de te graven proefsleuven in het kader van de bouwprojecten "Peellandstraat" en "Scheifelaar II".

Gerard Sas

VOORAANKONDIGING DNA CONGRES

Wilt u weten wat de mogelijkheden zijn voor onderzoek naar oud-DNA? Dat moet u zeker het DNA-congres bezoeken dat op vrijdag 22 februari 2008 zal worden gehouden.

Het Forensisch Laboratorium voor DNA-onderzoek (FLDO) van het Leids Universitair Medisch Centrum en de gemeenten Eindhoven en Vlaardingen organiseren dit DNA-congres. Op het congres komen enkele spraakmakende voorbeelden aan de orde van onderzoek naar oud-DNA afkomstig van menselijke, plantaardige en dierlijke resten en zelfs bacteriën. Tevens is er de mogelijkheid te discussiëren over de toekomst van oud-DNA onderzoek in Nederland.

Het congres zal plaatsvinden in het LUMC te Leiden. Het LUMC ligt op slechts enkele minuten loopafstand van het Centraal Station te Leiden. Nadere informatie over dit congres kunt u vinden op www.vlaardingen.nl/archeologie.

Contactpersoon: Marloes van der Sommen, Vlaardings Archeologisch Kantoor, (010 2484694), congres@archeologie.vlaardingen.nl ,

VAN HET BESTUUR

Brief aan Samenwerkings-verband Regio Eindhoven (SRE)

Begin oktober hebben we samen met de SAS een brief gestuurd naar het dagelijks bestuur van het SRE over regionaal archeologisch beleid. Ruim een jaar eerder hebben we ons ook reeds tot het SRE gewend om hen te wijzen op de consequenties van de nieuwe wet op de Archeologische Monumentenzorg voor gemeenten dus ook voor de samenwerking tussen gemeenten. Mede naar aanleiding van die eerste brief is toen een inventarisatie gehouden onder gemeenten naar de stand van zaken en de 'werkvoorraad' binnen gemeenten als gevolg van die nieuwe wet. En dat heeft dan weer geleid tot de aanstelling van

Ria Berkvens als regionaal werkend archeoloog bij de SRE Milieudienst

Een goede ontwikkeling, maar wat ons betreft een eerste stap. Er is voor invulling van de functie 'regioarcheoloog' meer nodig en daar hebben we in onze brief van 3 oktober jl. de SRE op gewezen.
We hebben de beperkingen van de huidige situatie beschreven en vervolgens onze wensen en voorstellen. We pleiten ervoor dat er voor de regio een eigen archeologiebeleid ontwikkeld wordt op basis waarvan gemeenten structureel worden gevolgd en ondersteund bij het uitvoeren van hun verantwoordelijkheden voor de archeologische monumentenzorg. We willen dus meer accent op bestuurlijke samenwerking als SRE-regio. Daarbij dient dan tevens een onafhankelijke positie van een regioarcheoloog te worden gewaarborgd. Elke gemeente krijgt een budget voor de invoering van WAMZ. Ons voorstel is dat die budgetten tenminste voor een deel worden samengevoegd voor een regionale aanpak. De volledige tekst van deze brief is te vinden op onze website.
In aansluiting op deze brief naar het SRE zullen we, weer samen met de SAS, een brief sturen naar gemeenten over dit onderwerp.

Bijeenkomst correspondenten - AVKP bestuur

Op 22 september jl. vond in Gemert de jaarlijkse bijeenkomst plaats met correspondenten en het bestuur van AVKP. Aan de opkomst was te merken dat archeologie 'leeft' en dat steeds meer heemkundekringen en locale werkgroepen actief met archeologie en het archeologiebeleid van hun gemeente bezig zijn. Er waren in Gemert 26 personen aanwezig (inclusief bestuur) die tezamen 22 gemeenten of locale werkgroepen vertegenwoordigden.

Als eerste is gesproken over recente ontwikkelingen en de consequenties voor gemeenten door de inwerkingtreding van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg. Aan de orde kwamen onder andere de contacten met het SRE en doel en activiteiten van de Expertgroep Ruimtelijke ordening
De correspondenten/contactpersonen hebben vervolgens kort verslag gedaan van de stand van zaken in hun gemeente. Daarna gaf Har Kuijpers (landschapsarchitect en planbegeleider bij de provincie) uitleg over de Cultuurhistorische Waardenkaart Noord Brabant. Hij liet zien wat je op die kaart kunt vinden en hoe je die kunt gebruiken. Deze kaart is het toetsingskader voor de beoordeling door de provincie bij ruimtelijke plannen. In 2009 komt er weer een nieuwe versie. Lokale werkgroepen kunnen daar informatie voor aandragen. De presentatie van Har Kuipers was interessant. Iedereen heeft er wat van opgestoken en het heeft, zo hoorden we achteraf, op enkele plaatsen al direct tot actie geleid (zoals het indienen van zienswijzen bij de gemeente of het stellen van vragen over het gemeentelijk archeologiebeleid)

Ter afsluiting zorgde Jan Timmers, samen met een lokale gids, voor een rondleiding door kasteel Gemert en het centrum van Gemert. Het was verrassend en boeiend hoeveel er te zien en te vertellen was. Het verslag van deze bijeenkomst zal, zodra het is vastgesteld, op onze website worden geplaatst.

Expertgroep Ruimtelijke Ordening

De expertgroep geeft adviezen aan onze leden en heemkundekringen over bescherming van archeologische belangen bij ruimtelijke ordening. De afgelopen maanden heeft de expertgroep zich gebogen over vragen uit:

- Bladel, diverse projecten
- Haaren, bescherming akkercomplex tegen mogelijke uitbreiding van boomteelt
- Haaren ligt buiten ons werkgebied, we hebben die vraag toch opgepakt
- Best, bescherming buitengebied en ondersteuning bij het opstarten van een archeologische werkgroep binnen de heemkundekring
- Nuenen, beoordeling PvE bij begeleiding van bouwwerkzaamheden op een archeologisch monument en ondersteuning bij het opstarten van een archeologische werkgroep binnen de heemkundekring
- Boxtel, beoordeling PvE voor archeologisch onderzoek

- Son en Breugel, stand van zaken bij een drietal bouwprojecten naar wat er tot nu toe aan archeologisch onderzoek is gedaan en of en hoe daarop nog invloed is uit te oefenen.

Een groot struikelblok blijkt de informatie. Heemkundekringen weten vaak niet of te laat wat de gemeentelijke plannen zijn en bij sommige gemeenten is het lastig aan de nodige informatie te komen, bijvoorbeeld rapporten over archeologisch vooronderzoek. Dat is voor de Expertgroep een belangrijk aandachtspunt. Wij zouden graag zien dat standaard van ieder archeologisch onderzoek binnen ons werkgebeid een rapport gestuurd wordt naar de heemkundekring/locale archeologische werkgroep en naar ons als AVKP. De archeoloog van de SRE-Milieudienst laat dit ook opnemen in Programma's van Eisen. Daar is gezien de kosten van dergelijke rapporten, nog de nodige discussie over. **Ons advies is, vraag bij gemeenten altijd archeologische onderzoeksrapporten op**. Een digitale versie of een verwijzing naar een site waar de rapportage te vinden is kan ook een optie zijn. Waar het vooral om gaat is dat dit soort rapporten openbaar zijn. Voor het beoordelen van rapporten kan zonodig een beroep worden gedaan op de Expertgroep Ruimtelijke ordening.

Samen met Brabants Heem organiseert de Expertgroep begin 2008 een cursus van vier avonden over archeologie en gemeentelijk beleid voor heemkundekringen en andere vrijwilligers. Zie voor meer informatie onze website.

Nieuwe Wet Ruimtelijke Ordening en Structuurvisie Provincie

Medio volgend jaar treedt waarschijnlijk de nieuwe wet op de Ruimtelijke Ordening in werking. De rol van de provincie bij ruimtelijke ordening en daarmee voor archeologie gaat dan wezenlijk veranderen. De goedkeuring door de provincie van gemeentelijke bestemmingsplannen vervalt. In plaats daarvan moet de provincie gebruik maken van een aantal instrumenten om vooraf aanwijzingen aan gemeenten te geven of achteraf in beroep gaan (over die instrumenten van de provincie zullen we in een volgende ledenbrief meer informatie geven). De provincie Noord Brabant heeft ter voorbereiding op die nieuwe rol een Interim Structuurvisie opgesteld (de provinciale belangen bij ruimtelijke ordening, een overzicht van de instrumenten die daarvoor gehanteerd kunnen worden en een overzicht van ontwikkelprojecten). De uitwerking daarvan staat in de Paraplunota Ruimtelijke Ordening.

Op beide nota's kan tot 19 december worden ingesproken (zie website www.brabant.nl en dan verder zoeken via beleid en ruimtelijke ordening).

Voor ons is vooral relevant wat de provincie benoemt als 'provinciaal belang' voor archeologie. Onder de nieuwe wet kan de provincie gemeenten alleen 'bijsturen' als provinciale belangen in het geding zijn. Deze belangen moeten vooraf zijn benoemd. In een overleg met de provinciaal archeoloog, Martin Meffert hebben we als AVKP gepleit voor een blijvende rol van de provincie bij het stimuleren en bewaken van een intergemeentelijke archeologiebeleid, dit liefst in de vorm van een (regionale) onderzoeksagenda.
In de interimvisie wordt dit wel als provinciaal belang benoemd bij landschapsvisie en beeldkwaliteit-plannen, maar niet voor archeologie. Een provinciaal belang vinden wij ook het instellen van een steunpunt voor archeologie. In aanvulling daarop zouden we ook bepaalde gebieden of thema's als provinciaal archeologisch belang kunnen voorstellen. Graag suggesties daarvoor.

We stellen het op prijs als leden of heemkundekringen die gaan inspreken op deze nota's ons daarvan een kopie toesturen. We kunnen die reacties dan mogelijk versterken en in ieder geval mee bewaken dat er door de provincie wat mee wordt gedaan.

Tonnie van de Rijdt